

Fredag med THORS

HAMNA är ett besvärligt verb som ofta används fel i finlandssvenskan, konstaterar prof. Thors i dagens text. Det var kanske därför den hamnade på fel bord under julhelgen och inte fann vägen till sin vanliga torsdagsspalt. Men hans påpekanden är säkerligen hälsosamma att ta del av också på en fredag!

Signaturen "Lyssnare i Vasa" säger: "Man hör mycket ofta, att t.ex. nyhetsuppläsare i TV och radio använder ordet **före** (preposition, adverb) i betydelsen **förrän** (konjunktion). Kan detta vara riktigt i vårdat språk?"

Nej, absolut inte. "Lyssnaren" tänker på fall som t.ex. "Han hann inte fram, **förrän** (ej: före) det var mörkt" och "Du kanske meddelar mig, **innan** du reser" (absolut inte **före**, hellre **innan** än **förrän**). Bruket av **före** i sådana satser är givetvis vanligt i mindre vårdat tal, men till sådant skall nyhetsuppläsning förvisso inte räknas.

En annan frågande säger: "Varför använder man mer och mer ordet **blazer** i stället för rock eller jacka?"

Orsaken till att ordet **blazer** används så mycket numera, är knappast någon annan än den som t.ex. lett till bruket av **boutique** i betydelsen "modebutik" — en känsla av att det främmande ordet anger något nytt och finare; **blazer** är ju ett engelskt ord och bevarar den engelska stavningen. Nackdelen med **blazer** är främst stavningen.

Betydelseskilnaden mellan **blazer** och **jacka** eller **rock** är, åtminstone i allmänare språkbruk, obetydlig. En **blazer** är alltså detsamma som ofta kallas **udda jacka** (spec. i Sverige) eller **udda rock** (vanligt hos oss). Dock kan **blazer** inte brukas om ett ytterplagg ("pälsblazer" är otänkbart), utan endast om ett plagg som kan utgöra

en helhet tillsammans med t.ex. ett par byxor. □

En tredje frågeställare noterar: "Det förskräckliga **hamna** breder bara ut sig. Härondagen talades det (i radion) om en prominent politiker som 'hamnat att befatta sig med alla grenar av landets utrikespolitik'."

Detta uttryck med **hamna** låter inte bra. Först och främst från en allmänt svensk synpunkt: **hamna att göra något, hamna att betala** (och likn.) är fula översättningar av finska uttryck med **joutua**. Det svenska **hamna** skall inte stå med en infinitiv (**att** och ett verb), utan **joutua** med infinitiv översätts till exempel "komma att göra", "bli tvungen att göra något", "få betala".

Däremot står **hamna** med ett platsuttryck: **hamna på sophögen**.

Vi måste faktiskt se upp med modetyper "hamna att göra" osv. — dåliga efterbildningar av **joutua** jämte ett verb. Men även "oss finlandssvenskar emellan" tycker jag uttrycket om ministern som kommit att befatta sig (inte: hamnat att b.) med utrikespolitiken inte låter bra. Det betonar det rent slumpmässiga alltför mycket. □

Till slut några ord om ett problem som har sysselsatt mig en del på sistone. Som bekant heter det t.ex. **Lappfjärds kyrka** (med s), men **Kimito kommun**. Regeln är känd: ortnamnet får ett s i förbindelse med t.ex. **kyrka, socken, kommun**, om det slutar på konsonant, men inget s, om det slutar på vokal. Men hos oss tycks det finnas åtskilliga bynamn osv., som inte följer regeln. Avvikande från denna heter det bl.a. **Sundom by** (nära Vasa), **Östersundom gård** och **Karvat by, Oxkangar by, Karvsor by** (alla i Oravais med omnejd). Dyliga namn på konsonant borde ha s, men det känns fel att tillämpa regeln på dem, och vi får godta dem som avvikelser, trots att regeln annars gäller även hos oss.

Ett gott nytt år, det nordiska språkåret 1980, tillönskas spaltens läsare.

Carl-Eric Thors